

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 19346

Tarih : 04.08.2026

10/4483

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'ye ithal edilen plastik atıkların miktarının, işlenme süreçlerinin ve nihai akıbetinin belirlenmesi, plastik geri dönüşüm faaliyetlerinin çevre, tarım, gıda güvenliği ve halk sağlığı üzerindeki etkilerinin araştırılması, mevcut denetim mekanizmalarının değerlendirilmesi ve çevre ile halk sağlığını koruyacak politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Plastik üretimi ve tüketimi dünya genelinde hızla artarken plastik atıkların çevreye, insan sağlığına ve ekosistemlere verdiği zarar da giderek ağırlaşmaktadır. Plastiklerin doğada uzun yıllar boyunca kalması, zamanla mikroplastik ve nanoplastiklere ayrışması ve içerdikleri ya da çevreden bünyelerine aldıkları kimyasal maddeleri suya, toprağa ve canlılara taşıması, plastik kirliliğini küresel ölçekte çevre ve halk sağlığı sorunu haline getirmiştir.

Çin'in 2017 yılında plastik atık ithalatını durdurmasının ardından Avrupa'da oluşan plastik atıkların önemli bir bölümü Türkiye'ye yönelmiştir. Eurostat verilerine göre Türkiye, Avrupa Birliği'nin AB dışına ihraç ettiği atıkların en büyük varış ülkesi konumundadır. 2022 yılında AB'nin toplam atık ihracatının yüzde 39'u Türkiye'ye gerçekleştirilmiştir. Öte yandan plastik atık ticaretine ilişkin veriler kurumlara göre önemli farklılıklar göstermektedir. 2024 yılına ilişkin çalışmalarda Türkiye'ye ithal edilen plastik atık miktarı yaklaşık 426 bin ton ile 1 milyon 290 bin ton arasında değişen rakamlarla ifade edilmektedir. Aynı konuya ilişkin resmi ve uluslararası veriler arasındaki bu büyük farklılık dahi ithalatın yeterince şeffaf biçimde izlenemediğini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de 2024 yılı itibarıyla 2 bin 934 lisanslı atık geri kazanım tesisi bulunduğu, bunların 1.263'ünün plastik atık geri kazanımı alanında faaliyet gösterdiği belirtilmektedir. Buna rağmen ithal edilen plastik atıkların ne kadarının geri dönüştürüldüğü ne kadarının proses artığı olarak ortaya çıktığı, nasıl bertaraf edildiği ve nihai akıbetinin ne olduğu konusunda kamuoyuna açık, tesis bazlı ve doğrulanabilir bir veri sistemi bulunmamaktadır. Atıkların gümrükten tesise kadar takip edildiği belirtilse de tesis içerisindeki süreçlerin ve ortaya çıkan artıkların etkin biçimde izlenip izlenmediği belirsizliğini korumaktadır. Türkiye, yılda milyonlarca ton kendi plastik atığını üretirken buna ilave olarak Avrupa'nın plastik atıklarını da ithal etmektedir. Yerli atıkların kaynağında ayrıştırılması ve geri kazanımı konusunda önemli sorunlar devam ederken, yüz binlerce ton yabancı plastik atığın ülkeye kabul edilmesi çevresel yükü daha da artırmaktadır.

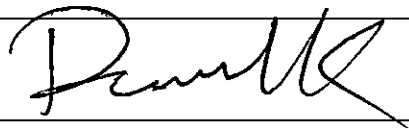
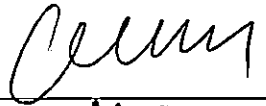
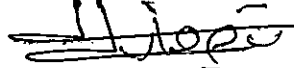
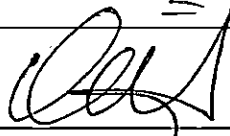
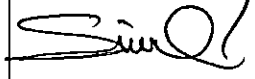
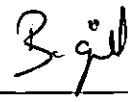
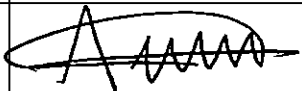
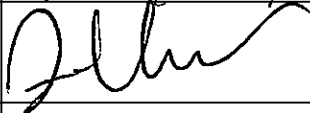
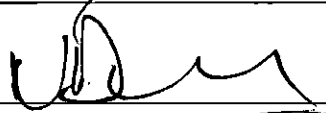
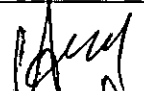
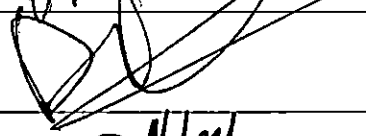
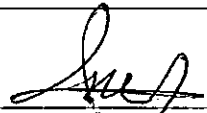
Plastik geri dönüşüm tesislerinin önemli bir bölümü Adana ve Mersin başta olmak üzere Doğu Akdeniz Bölgesi'nde yoğunlaşmaktadır. Araştırmalarda Adana'nın Türkiye'ye ithal edilen plastik atıkların yaklaşık yüzde 60'ının işlendiği başlıca merkezlerden biri olduğu belirtilmektedir. Tesislerin yerleşim alanlarına, tarım arazilerine ve sulama kanallarına yakın konumlanması çevre ve halk sağlığı açısından ciddi kaygılara yol açmaktadır. Adana'da plastik geri dönüşüm tesislerinin yoğunlaştığı bölgelerde yürütülen bilimsel araştırmalarda, tesislerin aşağı akışındaki sulama kanallarında mikroplastik yoğunluğunun yukarı akışa göre 132 kata kadar arttığı, sulama kanallarından saatte 5,3 milyar mikroplastik parçacığının taşındığı tespit edilmiştir. Endüstriyel plastik peletlerin ve geri dönüşüm sürecinde parçalanmış plastiklerin yalnızca tesislerin aşağısındaki örneklerde görülmesi, kirliliğin kaynağına ilişkin güçlü bilimsel bulgular ortaya koymaktadır. Bu kanalların tarımsal sulamada kullanılması nedeniyle mikroplastiklerin tarım toprağına, ürünlere, Seyhan Nehri üzerinden de Akdeniz ekosistemine taşınması riski bulunmaktadır. Mersin Körfezi'nde yapılan bilimsel çalışmalar da karasal kaynaklı mikroplastiklerin deniz ortamına taşındığını ortaya koymaktadır. Plastik kirliliği yalnızca çevreyi değil, balıkçılığı, tarımsal üretimi, gıda güvenliğini ve halk sağlığını da doğrudan etkilemektedir.

Plastik geri dönüşüm faaliyetleri sırasında gerçekleştirilen kırma, parçalama, yıkama ve kurutma işlemleri de mikropplastik oluşumuna neden olabilmektedir. Tesislerden kaynaklanan atık suların yeterince arıtılmaması halinde mikropplastikler kanalizasyon sistemlerine, derelere ve sulama kanallarına taşınabilmektedir. Buna rağmen mikropplastiklerin izlenmesi ve filtrelenmesine ilişkin denetim mekanizmalarının yeterliliği konusunda kamuoyuna açık kapsamlı bilgiler bulunmamaktadır.

Diğer yandan yasa dışı döküm ve kontrolsüz yakma iddiaları da plastik atık ithalatına ilişkin önemli çevre sorunları arasında yer almaktadır. Plastiklerin açık alanda yakılması sırasında ortaya çıkabilen dioksin ve furan gibi kalıcı organik kirleticiler hava, su ve toprağı kirletebilmekte, uzun vadede insan sağlığı açısından ciddi riskler oluşturabilmektedir. Plastik geri dönüşüm tesislerinde meydana gelen yangınların sayısındaki artış da dikkat çekicidir. Çeşitli çalışmalara göre geri dönüşüm tesisi yangınlarının sayısı 2017 yılında 6 iken 2022 yılında 125'e yükselmiştir. Buna karşın yangınların nedenleri, çevresel etkileri ve idari yaptırımlar kamuoyuyla yeterli düzeyde paylaşılmamaktadır.

Avrupa Birliği'nin yeni Atık Sevkiyatı Tüzüğü ile plastik atık ticaretine yönelik denetimler daha da sıkılaştırılmaktadır. Buna rağmen Türkiye'nin Avrupa'nın en büyük plastik atık alıcılarından biri olmayı sürdürmesi, çevresel yükün ülkemiz üzerinde daha da artabileceğine ilişkin kaygıları güçlendirmektedir. Anayasa'nın 56'ncı maddesi herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu hüküm altına almakta; 2872 sayılı Çevre Kanunu çevrenin korunmasını kamu otoritelerinin temel yükümlülüklerinden biri olarak düzenlemektedir. Türkiye'nin taraf olduğu Basel Sözleşmesi de sınır ötesi atık hareketlerinin çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde yönetilmesini öngörmektedir.

Plastik atık ithalatı artık yalnızca bir dış ticaret veya geri dönüşüm meselesi olmaktan çıkmış; çevre hakkını, tarımsal üretimi, gıda güvenliğini, deniz ekosistemini ve halk sağlığını doğrudan ilgilendiren çok boyutlu bir kamu politikası sorunu haline gelmiştir. İthalat miktarına ilişkin veri farklılıklarının giderilmesi, atıkların gümrükten nihai bertaraf aşamasına kadar şeffaf biçimde izlenmesi, geri dönüşüm tesislerinin etkin biçimde denetlenmesi, çevre ve insan sağlığı üzerindeki etkilerin bilimsel yöntemlerle ortaya konulması ve gerekli yasal ile idari tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir Meclis Araştırması açılması zorunlu hale gelmiştir.

1	PERİHAN KOCA DOĞAN	MERSİN	
3	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
4	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
5	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
6	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
7	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
8	CELAL FIRAT	İSTANBUL	
9	SİNAN ÇİFTYÜREK	VAN	
10	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
11	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	
13	NEJLA DEMİR	AĞRI	
14	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
15	ALİ BOZAN	MERSİN	
16	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
17	GÜLDEREN VARLI	VAN	
18	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
19	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	